

ПРЕДМЕТ ПУБЛІЧНОГО ГРАНТУ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

OBJECT OF A PUBLIC GRANT: FEATURES OF LEGAL REGULATION

Чемерис М.С., к.ю.н.,
докторант кафедри фінансового права
Державний податковий університет
orcid.org/0009-0002-4508-0350

В статті викладено результати дослідження особливостей правового регулювання та визначення предмету публічного гранту. Висвітлено стан дослідженості та актуальні питання правового регулювання публічних грантів, що залишаються поза увагою науковців, вказано мету статті. Розкрито підходи науковців до формулювання поняття «грант», визначення його предмету серед інших істотних ознак. Акцентовано, що *предметом гранту* зазвичай визнають допомогу (приватну чи публічну), що надається переважно у грошовій формі, проте в окремих законах закріплено, що це може бути майно, інші фінансові ресурси, а інколи допускається її надання у формі послуг. Показано на розмежування грантів на матеріальні і нематеріальні. Зауважено, що в законодавстві при визначенні поняття «грант» вживається термін «фінансові та інші ресурси». Показано, що вживаються для окреслення предмету гранту і такі поняття як «фінансові засоби», «грошові кошти». Досліджено стан їх правового закріплення і зауважено на тому, що вони є окремими формами фінансових ресурсів. Розмежовано предмет гранту та сума гранту як правові категорії. Зауважено, що надання публічних грантів відбувається на підставі укладеного договору про надання гранту. Наголошено, що публічні грантові відносини є двосторонніми, які виникають в силу закону чи міжнародного договору і укладеного договору гранту (надання гранту). Зобов'язанням надавача є надання гранту, а зобов'язанням отримувача є належна реалізація *грантового проекту*. Висвітлено правові вимоги до грантового проекту, визначення предмету договору про надання гранту в типових формах таких договорів, затверджених належним чином. Розмежовано інституційні гранти чи гранти на реалізацію заходів. Висвітлено вимоги законодавства до істотних умов договору про надання бюджетного гранту Українським культурним фондом. Зазначено про правове закріплення наслідків неналежної реалізації грантового проекту на нецільового використання коштів гранту, недоліки бюджетного законодавства в частині застосування заходів впливу за порушення умов надання бюджетного гранту та запропоновано відповідні зміни до законодавства.

Ключові слова: публічний грант, предмет гранту, предмет договору про надання гранту, договір гранту, надавач гранту, отримувач гранту.

The article presents the results of a study of the features of legal regulation and the definition of the object of a public grant. The state of research and current issues of legal regulation of public grants that remain outside the attention of scientists are highlighted, the purpose of the article is indicated. The approaches of scientists to the formulation of the concept of «grant», the definition of its object among other essential features are revealed. It is emphasized that the object of a grant is usually recognized as assistance (private or public), which is provided mainly in monetary form, however, in some laws it is stipulated that this can be property, other financial resources, and sometimes its provision in the form of services is allowed. The distinction between grants into tangible and intangible is indicated. It is noted that in the legislation, when defining the concept of «grant», the term «financial and other resources» is used. It is shown that such concepts as «financial means», «cash» are also used to define the subject of a grant. The state of their legal consolidation is studied and it is noted that they are separate forms of financial resources. The object of the grant and the amount of the grant are distinguished as legal categories. It is noted that the provision of public grants is based on a concluded grant agreement. It is emphasized that public grant relations are bilateral, arising by virtue of law or an international treaty and a concluded grant agreement (grant provision). The obligation of the provider is to provide a grant, and the obligation of the recipient is to properly implement the grant project. The legal requirements for the grant project, the definition of the object of the grant agreement in the standard forms of such agreements, duly approved, are highlighted. Institutional grants or grants for the implementation of events are distinguished. The legislative requirements for the essential terms of the agreement on the provision of a budget grant by the Ukrainian Cultural Foundation are highlighted. It is noted that the legal consolidation of the consequences of improper implementation of the grant project on the misuse of grant funds, shortcomings of budget legislation in terms of applying measures of influence for violation of the conditions for granting a budget grant and relevant amendments to the legislation are proposed.

Key words: public grant, object of the grant, object of the grant agreement, grant agreement, grantor, grant recipient.

Актуальність вивчення предмета публічного гранту та особливостей їх правового регулювання зумовлена зростанням значення грантових механізмів у системі державної підтримки та необхідністю забезпечення їх ефективного, прозорого та цілеспрямованого застосування. Оскільки саме предмет публічного (державного, бюджетного, президентського, місцевого тощо) гранту обумовлює напрямки фінансування, межі прав та обов'язків сторін, критерії відбору та подальший контроль за використанням коштів, його чітке правове врегулювання є ключовою умовою запобігання правовим конфліктам, зловживанням та неефективному витрачання бюджетних та інших публічних коштів.

Актуальність вивчення предмета публічного гранту та особливостей його правового регулювання також посилюється зобов'язанням України щодо наближення законодавства до права ЄС у контексті курсу на європейську інтеграцію. У країнах Європейського Союзу грантова

підтримка є розвиненим, врегульованим на рівні законів інструментом фінансування проектів, що становлять державний, місцевий та/або загальносуспільний інтерес, що базується на принципах прозорості, належного управління та ефективного публічного контролю. Для України впровадження цих стандартів вимагає чіткого визначення правової природи публічного гранту, в т.ч. основної його форми – бюджетного гранту, встановлення його предмета, ключових ознак, процесуальних гарантій та механізмів підзвітності. Тому системне вивчення цих питань є необхідним кроком не лише для вдосконалення національної правової системи та запобігання зловживанням, але й для гармонізації грантових інструментів з європейською практикою, що сприятиме підвищенню прозорості державної підтримки та зміцненню інституційної спроможності України на шляху до членства в ЄС.

На сьогодні гранти, в тому числі ті, що надаються за рахунок бюджетних та залучених до бюджетів коштів,

інших публічних коштів є предметом аналізу науковців різних сфер науки, зокрема економістів, фінансистів та спеціалістів з міжнародних відносин: А. Азарової, І. Білана, О. Білоусової, М. Д'яченка, О. Жидкевича, Л. Касьяненко, М. Кобелі-Звір, Т. Котенко, І. Кульчицького, С. Левицької, Ю. Луніної, О. Марченко, Н. Медведкової, Л. Нікіфорової, В. Онищенко, С. Соколової, М. Ставничої, Д. Сушко, В. Усика, Н. Тарасенка, Г. Терещенка, А. Шияна, Н. Якимчук та інших.

Предмет гранту і предмет договору гранту як правові категорії лише фрагментарно виступали об'єктом наукового аналізу однак їх особливості, стан правового регулювання та закріплення в договорах про надання відповідного виду гранту є окремим предметом наукового аналізу, що не виправдано залишається поза увагою дослідників. Водночас, вивчення особливостей правового регулювання публічних грантів, їх предмету, правової природи договору публічного гранту дозволяє сформувати комплексне розуміння їхньої природи як інструменту державної політики, удосконалити регуляторні механізми їх надання та сприяти створенню збалансованої, цілісної правової моделі грантової підтримки в Україні.

Метою статті є на основі аналізу наукових досліджень, діючого законодавства України, що регулює відносини в сфері надання публічних грантів, з'ясувати сучасний стан та особливості правового регулювання його предмету, предмету та змісту договору публічного гранту, а також запропонувати шляхи вдосконалення законодавства в цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. *Предметом гранту* зазвичай визнають допомогу (приватну чи публічну), що надається переважно у грошовій формі, проте в окремих законах закріплено, що це може бути майно, інші фінансові ресурси, а інколи допускається її надання у формі послуг. Так, грантова допомога у формі послуг може включати експертні, правові, консультаційні, навчальні та інші послуги. Така грантова допомога може бути й похідною, тобто супроводжувати надання кредиту.

В окремих випадках гранти поділяють на матеріальні і нематеріальні. Досить значну увагу питанню предмету гранту приділено М.Т. Костів, яка зазначає посилаючись на положення Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», що «стосовно предмету гранту законодавець не дає однозначного визначення, наприклад в Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» зазначається, що предметом гранту можуть бути «фінансові чи інші ресурси», і обґрунтовує позицію, що «більш доречним є визначення предмету гранту як грошових коштів» [1 с. 35]. Можливість надання грантів у формі фінансових ресурсів передбачена в ряді законів, зокрема ч. 2 ст. 3 Закону України «Про Український культурний фонд» [2], в «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3], «Про культуру» [4] та інших. Поняття «фінансові ресурси» в законодавстві згадується, зокрема в п. 1 ч. 1 ст. 2 БК України при визначенні поняття «бюджет» [5] та інших законодавчих актах, проте детальний його зміст досі на рівні закону не визначено.

Досліджуючи гранти, що надаються суб'єктам приватного сектору Марченко О. В., Сушко Д. О. визначили поняття «гранти» як «сукупність фінансових засобів, які безповоротно надаються визначеним некомерційним установам або ж фізичним особам для реалізації соціального проекту, благодійної програми, проведення наукових досліджень, навчання або ж підвищення кваліфікації та інших суспільно корисних цілей з обов'язковим етапом звітування щодо їх використання на визначені цілі» [6]. Тобто визначено предметом грантів «фінансові засоби», поняття яких закріплено в п. 67 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14 грудня 2021 року № 1953-IX (далі – Закон № 1953), і визначається як «кошти, банківські метали, фінансові інстру-

менти, боргові зобов'язання та право вимоги боргу, що не віднесені до фінансових інструментів» [7]. Це визначення містить термін «фінансові інструменти», який у вказаному Законі не визначено. Зауважимо, що види «фінансових інструментів» визначено в ч. 1 ст. 7 Закону України «Про ринок капіталу та організовані товарні ринки» і до них віднесено, зокрема цінні папери, інструменти грошового ринку; опціони, ф'ючерси, свопи, контракти на майбутню відсоткову ставку та будь-які інші деривативні контракти, базовим активом яких є цінні папери, валюта, процентні ставки, продукція, які мають або можуть бути виконані у вигляді розрахунків за вибором однієї із сторін (змішані деривативні контракти), деривативні фінансові інструменти, що передбачають передачу кредитного ризику, фінансові контракти на різницю цін, деривативні контракти, що стосуються кліматичних параметрів, ставок фрахту, показників інфляції або інших показників економічної статистики, деривативні контракти [8]. Однак визначення поняття «фінансові засоби» в Законі № 1953 не включає, зокрема, такі види фінансових ресурсів, як електронні кошти, цифрові кошти, віртуальні активи [7].

Аналізуючи поняття «фінансові ресурси» М. І. Петрик зазначає, що «відмінність категорії «фінансові ресурси» від категорії «гроші» полягає в тому, що «фінансові ресурси» опосередковують фінансові відносини, які виникають в процесі розподілу продукту, виробленого суб'єктами господарювання.» [9]. Досить широкий перелік видів фінансових ресурсів окреслено в ст. 46 Закону України «Про Національний банк України», де закріплено, що «для забезпечення внутрішньої і зовнішньої стабільності грошової одиниці України Національний банк має золотовалютний резерв, що складається з таких активів: 1) монетарне золото; 2) спеціальні права запозичення; 3) резервна позиція в МВФ; 4) іноземна валюта у вигляді банкнот та монет або кошти на рахунках за кордоном; 5) цінні папери (крім акцій), що оплачуються в іноземній валюті; 6) будь-які інші визнані в міжнародному порядку резервні активи за умови забезпечення їх надійності та ліквідності» [10]. До фінансових ресурсів останнім часом відносять і віртуальні активи. Погоджуємося з позицією Н. Я. Якимчук що саме категорія «ресурси» є базовим критерієм відмежування фондів коштів від інших видів ресурсних фондів (майнових, інформаційних, природних, трудових тощо), коштом яких досягається певна мета, а їх вартість визначається в грошовій формі (як в національній, так і в іноземній валюті)» [11 с. 125]. За широкого підходу фінансові ресурси за критерієм використання поділяються на: 1) матеріалізовані фінансові ресурси (вкладені в основні засоби, запаси, виробництво, готову продукцію тощо); 2) грошові фінансові ресурси (грошові кошти та їх еквіваленти) [12]. Такий підхід «стирає кордони» між фінансовими ресурсами та іншими видами майна, що не сприяє правовій визначеності. Також зауважимо, що з огляду на те, що у ст. 201 Фінансового регламенту ЄС зазначено, що угода про надання гранту має містити зокрема положення про «максимальну суму фінансування з боку Союзу, виражену в євро, бюджетний кошторис заходу або робочої програми та форма гранту» [13], грант в кінцевій формі може бути надано реципієнту як грошові кошти, майно та послуги, однак визначально надавачу для цілей надання гранту виділяється певна сума фінансування, що виражається в грошових коштах. Щодо розмежування в практиці правозастосування, зокрема застосування Закону Італії № 241/1990, форм грантів на матеріальні та нематеріальні форми грантів, то це здійснюють за критерієм характеру економічної вигоди та призначення [14], при цьому «матеріальні» гранти «включають будь-яку форму безоплатної передачі права користування або володіння активами, які можуть бути рухомими або нерухомими, а також у формі фінансових внесків у форми грошей», а «нематеріальні» гранти можуть надаватися у формі зокрема «безкоштов-

ного спонсорства, яке дозволяє бенефіціару отримати інституційну підтримку та використовувати символіку адміністрації, що надає гранти, для просування своєї ініціативи» [14].

Таким чином слід розрізняти *форму гранту* (в формі відповідного виду фінансових ресурсів (в т. ч. грошовій формі, інших валютних цінностей, цінних паперів, віртуальних активів тощо), майнову, в формі послуги чи нематеріальну інституційну підтримку) та *суму гранту* – *вираження форми гранту* в грошовому еквіваленті.

Надання публічних грантів відбувається на підставі укладеного договору. Так, для прикладу, відповідно до Закону України «Про Український культурний фонд» від 23 березня 2017 року № 1976-VIII (далі – Закон № 1976) [2] Український культурний фонд: 1) надає гранти (ст. 3); 2) забезпечує прозоре, цільове та ефективне використання коштів Українського культурного фонду (ч. 2 ст. 2); 3) здійснює постійний контроль за виконанням суб'єктами, які отримують будь-яке фінансування, своїх зобов'язань, визначених *договором про надання гранту* (ч. 4 ст. 12) [2]. Надання ним грантів відбувається на підставі укладених договорів про надання гранту, з використанням Типової форми такого договору [15], а результати їх використання є предметом фінансового контролю.

Оскільки публічні грантові відносини є двосторонніми, які виникають в силу закону чи міжнародного договору і укладеного договору гранту (надання гранту), то для кожної сторони предмет цих відносини обумовлює права і обов'язки – зобов'язання сторін, що становлять предмет договору гранту.

Зобов'язанням надавача є надання гранту. В той же час зобов'язанням другої сторони є реалізація заявленого, поданого на конкурс (експертизу) проекту (*«грантового проекту»*), який відповідає умовам надання відповідного виду публічних грантів. Природа грантового проекту та його націленість на реалізацію заходів чи інституційної підтримки (реформи), які становлять загальносуспільний інтерес, спрямованість на забезпечення публічних суспільних та/або економічних потреб, відрізняють його від тих проектів, що є об'єктом публічної закупівлі.

Характеристики грантового проекту відіграють важливе значення особливо у відносинах з надання публічних грантів, оскільки рішення про їх надання має базуватися на оцінці відповідності проекту визначеним в законодавстві вимогам, іншим чітко встановленим критеріям. Оцінка проекту відбувається в рамках «порівняльної процедури» (конкурсу, експертизи тощо), яка також потребує належного правового регулювання. Зокрема, в Італії вироблено усталену судову практику, згідно з якою вимога, що міститься у статті 12 Закону № 241/1990 щодо підпорядкування надання «економічних переваг будь-якого роду державним та приватним особам та організаціям» попередньому визначенню критеріїв та методів, яких слід дотримуватися – «є виразом загального принципу, згідно з яким розподіл грошових сум публічною адміністрацією, в будь-якій формі», характеризує таку діяльність як реалізацію дискреційних повноважень, що потребує «попередньої підготовки критеріїв та методів вибору проекту чи діяльності, якій буде надано підтримку» [16].

Залежно від того, на що спрямована діяльність отримувача гранту – на інституційний розвиток чи реалізацію заходів, розрізняють інституційні гранти чи гранти на реалізацію заходів. І в першому і в другому випадку формується проект, на підставі оцінки якого приймається рішення про надання (чи ненадання) гранту. В типових формах договору про надання гранту має місце визначення предмету даного договору. Зазначимо, що для прикладу істотні умови договору про надання гранту (бюджетного гранту) Українським культурним фондом визначені в ч. 3 ст. 12 Закону № 1976 [2]. До ключових умов надання бюджетного гранту належать цільове використання нада-

них бюджетних коштів на реалізацію Проекту, а також відповідальність за порушення умов договору, що передбачає повернення коштів бюджетного гранту [2]. В розвиток зазначених положень в Типовій формі договору про надання гранту (далі – Фонд) закріплено наступний предмет такого договору: «Фонд надає Грантоотримувачу на умовах, визначених цим Договором, грант для реалізації культурно-мистецького проекту « » (*назва Проекту*) (далі – Проект), опис та мінімальні технічні вимоги до якого наведено у проектній заявці та у кошторисі Проекту згідно з додатками 1 та 2 до цього Договору, а Грантоотримувач реалізує Проект на умовах, визначених цим Договором» [15].

Невиконання зобов'язань, які є предметом договору гранту тягне за собою відповідальність. Так, для прикладу, в Типовій формі договору про надання гранту (бюджетного гранту) закріплено наступні підстави повернення бюджетних коштів: а) «якщо реалізацію Проекту буде *припинено чи не завершено* протягом дії цього Договору» з причин не обумовлених рішенням надавача бюджетного гранту, у зв'язку з чи грантоотримувач зобов'язаний «у триденний строк повідомити Фонд про такі обставини», а «у строк, що не перевищує 10 календарних днів з дати настання таких обставин, повернути Фонду суму перерахованих частин (траншів) гранту» (пп. 5 п. 2 розділу IV) [15]; б) «у разі *дострокового* розірвання цього Договору внаслідок *використання будь-якої частини гранту не за призначенням або з порушенням чинного законодавства* Грантоотримувач зобов'язаний протягом 20 календарних днів з дня отримання повідомлення про розірвання цього Договору в односторонньому порядку повернути у повному обсязі перераховані Фондом кошти» (п. 3 розділу IX) [15], що відповідає вимозі ст. 12 Закону № 1976 [2]; в) «якщо Грантоотримувач *не виконав зобов'язання щодо реалізації Проекту та надання Фонду пакету звітної документації* у строк, зазначений у пункті 1 розділу II цього Договору, то в такому випадку сума перерахованих частин (траншів) гранту підлягає поверненню до Фонду відповідно до діючого законодавства протягом 10 календарних днів з дати отримання вимоги Фонду» (п. 4 розділу V), однак є ризик того, що звітна документація подана, проте є недостовірною.

Однак, по-перше, надавач гранту може з'ясувати факт нецільового використання коштів бюджетного гранту як в ході внутрішнього контролю, так і за результатами аналізу звітних документів, поданих по завершенню реалізації проекту, по-друге, в Законі № 1976 право надавача гранту із прийняття рішення щодо повернення коштів за результатами аналізу звітних документів виконання і з'ясування неналежного виконання (чи не підтвердження належного виконання) договору про надання гранту прямо не закріплено, по-третє, залежно від надавача гранту, в законодавстві затверджуються різні істотні умови договору надання гранту (бюджетного гранту).

Зауважимо, що Поняття «бюджетний грант» закріплене в пп. 14.1.277¹ п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України як «цільова допомога у вигляді коштів або майна, що надається на безоплатній і безповоротній основі за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги для реалізації проекту або програми у сферах культури, туризму та у секторі креативних індустрій, спорту та інших гуманітарних сферах у порядку, встановленому законом. Перелік надавачів бюджетних грантів визначає Кабінет Міністрів України» [16]. На сьогодні відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2021 р. № 867 (зі змінами) до Переліку надавачів бюджетних грантів включено: Український культурний фонд, Фонд розвитку підприємництва, Український молодіжний фонд (у частині надання бюджетних грантів за рахунок коштів проектів міжнародної технічної допомоги), Український ветеранський фонд [17]. Надання

бюджетних грантів відбувається на підставі укладеного договору. Однак у профільному законі – Бюджетному кодексі України ні поняття «бюджетні гранти», ні загальні засади їх надання не врегульовані. В БК України також не закріплено такий захід впливу (відповідальності), що застосовується до одержувачів бюджетних грантів, як «повернення коштів» (ст. 116 та 117) [5], що не сприяє уніфікації бюджетного законодавства і ефективності використання бюджетних коштів в умовах воєнного стану.

Тому, з огляду на публічний характер відносин в сфері надання публічних грантів, особливо тих, що надаються за рахунок бюджетних коштів – бюджетних грантів, виникає необхідність захисту публічного фінансового інтересу та цільового використання бюджетних коштів та належного їх правового врегулювання нормами публічного права.

Висновки. На сьогодні згідно з чинним законодавством України предметом публічних грантів як форми публічної допомоги (підтримки) виступають фінансові ресурси (переважно грошові кошти), майно (матеріальні ресурси), послуги та інші нематеріальні вигоди, однак визначально надавачу для цілей надання гранту виділяється певна сума фінансування, що виражається у відповідному грошовому еквіваленті: для надання внутрішніх публічних грантів – у гривні, для міжнародних грантів, грантів в рамках МТД – в іноземній валюті.

Слід розрізняти *форму гранту* (в формі відповідного виду фінансових ресурсів (в т. ч. грошовій формі, інших валютних цінностей, цінних паперів, віртуальних активів тощо), майнову, в формі послуги чи нематеріальної інституційної підтримки) та *суму гранту* – *вираження форми гранту* в грошовому еквіваленті. Окремою правовою категорією є предмет договору гранту, який з огляду на двосторонній характер відносин публічного гранту є для отримувача власне грант, який надавач надає йому, та грантовий проект, який має намір реалізувати отримувач – для надавача грантового проекту. Предмет договору гранту обумовлює його зміст – зобов'язання сторін.

Вважаємо, зважаючи на те, що переважна більшість публічних грантів надається за бюджетні кошти, принаймні в БК України має бути закріплено поняття «бюджетний грант», істотні умови договору надання бюджетного гранту, чітко окреслено предмет бюджетного гранту засади контролю за додержанням бюджетного законодавства його одержувачами, та право держави в особі податкових органів на стягнення сум бюджетних грантів, використаних не за цільовим призначенням. Потребує також належного правового закріплення правова категорія «публічний грант», як така що охоплює і бюджетні гранти, і інші гранти, що надаються за рахунок публічних коштів, а також міжнародних партнерів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костів М.Т. Приватноправові відносини з іноземним елементом з надання грантової допомоги. Дис. Доктора філософії зі спеціальності 081– Право. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2023. 179 с.
2. Про Український культурний фонд: Закон України від 23 березня 2017 року № 1976-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1976-19#Text>
3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> Про культуру
4. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Марченко О.В., Сушко Д.О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро: ДДУВС, 2018. 68 с.
6. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14 грудня 2021 року № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#n1134>
7. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
8. Петрик М.І. Економічна суть і призначення фінансових ресурсів у забезпеченні господарської діяльності суб'єкта господарювання. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіонів*. 2008. URL: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Aktualni-problemy-rozvytku-ekonomiky-regionu/2008_4_1/35.pdf
9. Закон України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
10. Якимчук Наталія. Зміст і стан законодавчого закріплення правової категорії «фінансові ресурси» та її елементів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2021. Вип. 4 (119). С. 123-127. URL: http://visnyk.law.knu.ua/images/articles/119_2021.pdf
11. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 3-тє вид., випр. та доп. К.: Т-во «Знання», КОО, 2000.
12. Regulation (EU, Euratom) 2024/2509 of the European Parliament and of the Council of 23 September 2024 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (recast). PE/99/2023/REV/1. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj/eng>
13. I provvedimenti di attribuzione di vantaggi economici. Attribuzione di vantaggi economici Focus. SET 21, 2023. URL: <https://www.luigifadda.it/provvedimenti-attribuzione-vantaggi-economici/>
14. Про затвердження Типової форми договору про надання гранту: наказ Міністерства культури України від 30.08.2018 № 756. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1068-18#Text>
15. SENTENZA Il Consiglio di Stato in sede giurisdizionale (Sezione Quinta) (REPUBBLICA ITALIANA IN NOME DEL POPOLO ITALIANO) N. 07845/2019REG.PROV.COLL. N. 06354/2010 REG.RIC. Pubblicato il 15/11/2019
16. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n3704>
17. Про затвердження переліку надавачів бюджетних грантів: Постанова Кабінету Міністрів України від від 18 серпня 2021 № 867. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2021-n#Text>

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.12.2025
Дата публікації: 30.12.2025